

Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32475>

Özet

Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği (VDED-TÖ), ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin zorunlu ders olan Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi dersine karşı sahip oldukları tutum düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, M. Bozbek ve S. B. Demir (2014) tarafından yürütülen kapsamlı bir geçerlik ve güvenirlilik çalışması sonucunda bilimsel literatüre kazandırılmıştır. Ölçek, öğrencilerin derse yönelik hem bilişsel hem de duygusal tepkilerini ölçen iki temel alt boyuttan oluşmaktadır: İlgili Boyutu ve Sevgi-Hoşlanma Boyutu.

Bu geliştirme çalışması, eğitim psikolojisi alanında, özellikle sosyal bilimler derslerine yönelik öğrenci algılarının ölçme ihtiyacına yanıt vermektedir. VDED-TÖ, 5'li Likert tipi derecelendirme formatını kullanmakta olup, yüksek iç tutarlılık katsayıları ile güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu kanıtlamıştır.

Anahtar Kelimeler

Vatandaşlık Eğitimi, Demokrasi Dersi, Tutum Ölçeği, Eğitim Psikolojisi, Geçerlik, Güvenirlilik, VDED-TÖ, Likert Ölçeği.

Yazarlar

M. Bozbek, Selçuk Beşir Demir

Amaç

Ölçeğin temel amacı, öğrencilerin Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi dersine yönelik genel tutum düzeylerini, yani derse karşı gösterdikleri pozitif veya negatif duygusal ve bilişsel eğilimleri nicel olarak ölçmektir. Bu amaçla, öğrencilerin ders içeriğine, öğretmenlerine ve dersin genel atmosferine ilişkin algıları değerlendirilmektedir.

Bu ölçüm aracı, eğitim araştırmacılarına, öğretmenlere ve eğitim yöneticilerine, dersin müfredatının etkinliğini değerlendirmede ve öğrencilerin motivasyonunu artırmaya yönelik stratejiler geliştirmede önemli veriler sunmaktadır. Ölçek, özellikle ilgili dersin hedeflerine ulaşma derecesini, öğrencilerin derse olan ilgisizliğini veya baskıya tepkilerini tespit etmeye yardımcı olur.

Yapı

Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği (VDED-TÖ), iki ana faktörden oluşan çok boyutlu bir yapıya ölçmektedir. Bu faktörler, tutumun duygusal ve motivasyonel bileşenlerini temsil eder.

İlgi Boyutu: Bu boyut, öğrencilerin derse karşı duyduğu merak, derste aktif katılım isteğini ve öğrenme motivasyonunu yansıtan maddeleri içerir (9 madde). Düşük ilgi puanları, öğrencinin derse karşı bulduğunu veya dersin içeriğini anlamakta güçlük çektiğini gösterebilir.

Sevgi-Hoşlanma Boyutu: Bu boyut, öğrencilerin derse karşı duyduğu pozitif duygusal tepkileri, dersten keyif alma ve genel memnuniyet düzeylerini ölçer (7 madde). Yüksek puanlar, öğrencinin derse sevdiğini ve gönüllü olarak çalışmaya istekli olduğunu gösterir.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalışmaları, ölçeğin ölçmek istediği teorik yapıya ne kadar doğru temsil ettiğini belirlemek amacıyla çeşitli analizler kullanılmıştır. Öncelikle ölçeğin faktör yapısını keşfedilmesi için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır.

Yapı geçerliliğini kesinleştirmek amacıyla ise Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. DFA sonuçları, AFA ile belirlenen iki faktörlü yapıya (İlgi ve Sevgi-Hoşlanma) teorik modele yüksek düzeyde uyum sağlandığını göstermiştir. Bu analizler, ölçeğin yapı geçerliğinin sağlandığını kanıtlamaktadır.

Güvenirlilik

VDED-TÖ'dan elde edilen puanların iç tutarlılığını ve dolayısıyla güvenirlilik katsayısını belirlemek için Cronbach Alfa güvenirlilik analizi kullanılmıştır. Elde edilen katsayılar, ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin bütünü için hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı 0.918 olarak belirlenmiştir. Alt faktörlerin güvenirlilik katsayıları ise şöyledir: İlgi Boyutu için 0.893 ve Sevgi-Hoşlanma Boyutu için 0.842. Bu değerlerin tümü (0.80 ve üzeri), psikometrik açıdan kabul edilebilir sonuçları oldukça üzerinde olup, alt ölçeklerin ve ölçeğin tamamının tutarlı ve güvenilir ölçümler sunduğunu işaret etmektedir (Brownlow, 2004).

Faktör Analizi

Ölçeğin geliştirme aşamasında, faktör yapısını belirlemek amacıyla hem keşfedici (AFA) hem de doğrulayıcı (DFA) faktör analizleri kullanılmıştır. Bu analizler sonucunda ölçeğin 16 maddeden oluşan ve toplam varyansın önemli bir kısmını açıklayan iki faktörlü bir yapıya sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Faktör yapısı, öğrenci tutumlarına sadece tek bir genel boyutta değil, farklı duygusal ve motivasyonel bileşenler üzerinden ele alınması gerektiğini desteklemektedir. İlgi Boyutu 9 madde, Sevgi-Hoşlanma Boyutu ise 7 madde ile temsil edilmektedir. Bu ayrım, eğitim

araştırmalarında öğrencilerin derse olan duygusal ve bilişsel tepkilerini daha hassas bir şekilde incelemeye olanak tanır.

Araç

Test Türü: Geliştirme

Format: 5'li Likert (Örn: Kesinlikle Katılmıyorum'dan Kesinlikle Katılıyorum'a)

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Öğrenciler

Yaş Grubu: Ortaöğretim öğrencileri (Genellikle 10-14 yaş aralığı, dersin uygulandığı düzeye bağlı olarak değişebilir).

Popülasyon Detayları: Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi dersini alan ortaokul veya lise öğrencileri.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-report) ölçeği.

Anahtar Kelimeler

Tutum ölçümü, eğitim psikolojisi, faktör analizi, Cronbach Alfa, Likert ölçeği, ortaöğretim dersleri.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Selçuk Beşir Demir

Yazar ORCID Tanımlayıcısı: Mevcut Değil

İletişim E-posta Adresi: sbesdem@hotmail.com

Yazışma Adresi: Mevcut Değil

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, 2014 yılında yayınlanmıştır. Ölçeğin kullanımı için gerekli izinlerin ve varsa ücret bilgilerinin sorumlu yazar Selçuk Beşir Demir ile doğrudan iletişime geçilerek alınması tavsiye edilmektedir.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [vatandaslik-ve-demokrasi-egitimi-dersine-yonelik-tutum-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Bozbek, M. ve Demir, S. B. (2014). Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği; Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 323-351. [academia.edu](#)

Brownlow, S. (2004). (Güvenirlik analizi referansı olarak metin içinde belirtilmiştir).

Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmuş olup, hiçbir şekilde değiştirilmemiştir.

İlgi Boyutu (9 m): Vatandaşlık ve Demokrasi dersinde zilin nasıl çalıştığını anlamıyorum.

Sevgi-Hoşlanma Boyutu (7 m): Vatandaşlık ve Demokrasi dersini seviyorum.